

Keskustelu maahanmuutosta ei ota loppuakseen. Sinänsä ei ole laisinkaan yllättävää, että se on Suomesakin noussut yhdeksi keskeisimmistä julkisen keskustelun ja poliitikkojen teemoista. Monissa sellaisissakin maissa, joissa maahanmuuttajien virta on jatkunut jo pitkään, keskustellaan edelleen kiivaasti siitä, mitä maahanmuutolle pitäisi tehdä ja mitä seurauksia sillä on ollut.

Osa maahanmuuttokeskustelusta tulee ikuisesti koskemaan enemmänkin arvokysymyksiä, joista tuskin on olemassa objektiivista totuutta. Kuitenkin asiaa on pohdittu myös varsin analyttisesti, ja monet useimmin esitetyistä argumenteista maahanmuuton puolesta ja sitä vastaan liittyvät maahanmuuton taloudellisiin vaikutuksiin. Siksi onkin aiheellista kerrata hieman, mitä taloustieteellisen analyysin ja muissa maissa tehdyn empiirisen tutkimuksen perusteella tiedetään maahanmuuton vaikutuksista alkuperäisasukkaiden taloudelliseen asemaan. Tässä keskitymme vaikutuksiin palkkoihin, työllisyyteen ja tuottavuuteen; julkisen sektorin palveluiden käyttö ja maksaminen muodostavat toki oman ongelmakenttensä.

Maahanmuutto epäilemättä pääsääntöisesti kasvattaa kokonaistuotantoa, koska pahimmassakin tapauksessa ainakin osa maahanmuuttajista on töissä ja vastaavasti väestön lisääntyminen kasvattaa tuotteiden ja palveluiden markkinoita. Sen vaikutus bruttokansantuotteen henkeä kohden tai tulon-

Kolumni

Mari Kangasniemi
Vanhempi tutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
mari.kangasniemi@labour.fi

Maahanmuuton seuraukset

jakoon on taas hieman monimutkaisempi kysymys.

Maahanmuutto voi pitää sisällään hyvin monentyypistä muuttoliikettä. Maahanmuuttajat ovat usein alun alkaen koulutukseltaan ja tuottavuudeltaan erilaisia kuin paikalliset asukkaat tai oman maansa asukkaat keskimäärin. Valikoituminen voi toimia kumpaankin suuntaan tahansa: joko maahanmuuttajat edustavat matalapalkka-aloja tai ovat hyvin korkeasti koulutettuja. Molemmat tyytit voivat olla samanaikaisesti edustettuina. Maahanmuuttajien ominaisuudet sinänsä vaikuttavat toki maan keskimääräiseen tuottavuuteen, mutta myös se, onko heidän työpanoksensa alkuperäisasukkaiden panosta korvaavaa vai sitä täydentävää, vaikuttaa suuresti lopputulokseen. Maahanmuuton vaikutus voi siten olla erilainen eri ammattiryhmissä ja tuloluokissa: jotkut alkuperäisasukkaat kärsivät ja jotkut hyötyvät.

Maahanmuuton seurauksista keskusteltaessa on hyvä muistaa pitkän ja lyhyen aikavälin ero, niin kankealta taloustieteen retoriikalta kuin se kuulostaakin. Hyvin lyhyellä aikavälillä pääoman mää-

rä ei sopeudu ja hieman pidemmälläkin ajanjaksolla käytetyt tuotantotavat ovat melko kiinteitä. Maahanmuutto voi painaa tällöin maahanmuuttajien suosimien alojen palkkatasoa alaspäin ja/tai aiheuttaa työttömyyttä.

Ajan oloon pääoma ja teknologia sopeutuvat, ja viime kädessä myös maahanmuuttajat itse muuttuvat hiljalleen työntekijöinä yhä enemmän alkuperäisasukkaita muistuttaviksi. Uudet maahanmuuttajat voivat silti aina muodostaa uhan: maissa, joissa maahanmuuttoa on ollut pitkään, kärsijänä tai potentiaalisena kärsijänä ovat usein myös "vanhat" maahanmuuttajat tai heidän jälkeläisensä. He kun monissa tapauksissa ovat yliedustettuina samoilla työmarkkinoilla, joille uudetkin maahanmuuttajat tulevat.

Toisaalta maahanmuutto voi myös hyödyttää alkuperäisasukkaita, jos maahanmuuttajien taidot täydentävät paikallisten kykyjä ja lopputuloksena molempien tuottavuus nousee, tai jos maahanmuuttajat ovat palkkaansa tuottavampia ja näin syntynyt ylijäämä koi- tuu kantaväestöä edustavien työnteki-

jöiden hyödyksi. Nämäkin vaikutukset saattavat vaihdella tulojakaumaa pitkin. Erään tutkimuksen perusteella esimerkiksi Iso-Britanniassa maahanmuuton kokonaisvaikutus alkuperäisasukkaihin on vähäinen, mutta se näyttäisi olevan korkeasti koulutettujen kohdalla positiivinen ja alempana tulojakaumassa negatiivinen.

Empiirinen tutkimus on toki yrittänyt selkeyttää näiden vaikutusten suuruutta ja kestoa, joskin menetelmällisistä vaikeuksista kärsien. Melko yleinen loppupäätelmä on kuitenkin ollut, että maahanmuuton vaikutus työllisyyteen tai palkkatasoon on ollut "vaatimaton" tai "vähäinen" ja lyhytkestoinen. Maahanmuuton kiistämättömin seuraus lie- nee se, että väestö eittämättä muuttuu monista erilaisista ryhmistä koostuvaksi homogeenisen sijaan. Moninaisuuteen kohdistuneen jatkossakin voimakasta arvokeskustelua, mutta myös siitä on käyty taloustieteellistä pohdintaa: voisiko työvoiman moninaisuus itsessään vaikuttaa tuottavuuteen? Joidenkin mielestä voi, mutta jäämme odottelemaan lisää tutkimusta sen vahvistamiseksi. ■